

1 Důkazní břemeno

Pravidla upravující dokazování a provádění důkazů a způsoby dokazování v občanském řízení jsou upraveny v občanském soudním řádu (*Zakon o pravdnem postopku*, ZPP).

1.1 Jaká jsou pravidla týkající se důkazního břemena?

Obecně platí, že každý účastník musí svá tvrzení a námitky doložit skutkovým stavem věci a předložit důkazy prokazující tento stav (články 7 a 212 ZPP). Žalobci musí prokázat skutkový stav, na němž se zakládají jejich tvrzení, zatímco žalovaní musí prokázat skutkový stav, na němž se zakládají jejich námitky. Hmotné právo stanoví, který účastník řízení má danou skutečnost tvrdit a prokázat. Jestliže daná skutečnost není prokázána, následky nese ten účastník řízení, který má podle ustanovení hmotného práva povinnost danou skutečnost prokázat (články 7 a 215 ZPP).

1.2 Existují pravidla, která vylučují některé skutečnosti z důkazního břemene? Ve kterých případech? Je možné i tak vyvrátit určité právní domněnky předložením důkazu?

Důkazní řízení se týká skutkového stavu, na kterém jsou založeny tvrzení a námitky, vědeckých a profesních pravidel a pravidel vycházejících ze zkušeností. Právní normy nemusí být prokazovány, jelikož se na ně vztahuje zásada, že soud je s nimi obeznámen z moci úřední (*iura novit curia*).

Není třeba dokazovat skutečnosti, které některý účastník řízení uzná během řízení u soudu. Soud může nařídít, aby byl uznán skutkový stav prokázán, jestliže se domnívá, že jej účastník řízení uznal za účelem neoprávněného uplatnění určitého tvrzení (čl. 3 odst. 3 ZPP).

Skutečnosti, které účastník řízení nepopře nebo které popře bez uvedení důvodů, se považují za uznané, ledaže účel popření těchto skutečností vyplývá z jiných tvrzení této strany. Účastník řízení může zamezit účinku domněnky uznání tím, že prohlásí, že skutkový stav neuznává; to se však vztahuje pouze na skutečnosti, které nesouvisí s jednáním tohoto účastníka nebo jeho vnímáním.

Není třeba dokazovat notoriety (čl. 214 odst. 1 a 6 ZPP).

Pokud se soud nedomnívá, že účastník řízení uznal určitou skutečnost za účelem neoprávněného uplatnění určitého tvrzení (čl. 3 odst. 3 ZPP), považuje skutečnost za uznanou, aniž by ověřoval její pravdivost (čl. 214 odst. 1 ZPP).

Dokázány nemusí být skutečnosti, které předpokládá zákon; lze však prokázat, že tyto skutečnosti neexistují, nestanoví-li zákon jinak (čl. 214 odst. 5 ZPP).

1.3 Do jaké míry musí být soud přesvědčen o pravdivosti faktu, aby na něm založil rozsudek?

Aby soud rozhodl o opodstatněnosti tvrzení žalobce, je zapotřebí vysoká míra pravdivosti (věcné důkazy), tj. soud musí být přesvědčen o tom, že skutkový stav je důležitý z hlediska práva.

V některých případech stačí k vydání rozhodnutí pouhé prokázání pravděpodobnosti, zvláště u některých předběžných procesních rozhodnutí, kterými se řízení nekončí a kterými soud řeší předběžné procesní otázky. Aby mohl soudce uplatnit určité procesní pravidlo, musí být prokázáno, že právně důležitý skutkový stav je pravděpodobný. O jeho existenci však soudce nemusí být přesvědčen. ZPP nedefinuje ty skutečnosti, jejichž pravděpodobnost lze prokázat, aby se vzala v úvahu určitá norma.

2 Provádění důkazů

2.1 Provádí soud dokazování pouze na návrh účastníků nebo může soudce v některých případech provádět důkazy i z vlastního podnětu?

Provedení důkazu navrhuje v souladu se zásadou kontradiktornosti především strany sporu.

Soud může provést dokazování rovněž z moci úřední (čl. 7 odst. 2 ZPP), pokud se domnívá, že strany sporu chtějí použít svá tvrzení nepřipustným způsobem (čl. 3 odst. 3 ZPP).

Soud provede dokazování z moci úřední v rodičovských sporech, v nichž není vázán tvrzením, a to i tehdy, nebylo-li žádné tvrzení předloženo; může provést dokazování rovněž tehdy, nepředložil-li žádný z účastníků řízení důkazy, je-li to nezbytné k ochraně zájmů dítěte (článek 408 ZPP).

2.2 Je-li návrhu účastníka na provedení důkazu vyhověno, co následuje?

Soud rozhodne, který důkaz by měl být za účelem zjištění rozhodujících skutečností proveden (čl. 213 odst. 2 a článek 287 ZPP). Soud vydá rozhodnutí o důkazu, kterým přijímá nebo zamítá návrhy účastníků řízení, a může také nařídít provedení určitého důkazu z moci úřední.

Jestliže je návrh účastníka řízení na provedení důkazu schválen rozhodnutím soudu, je tento důkaz skutečně proveden. Soud není svým rozhodnutím o provedení důkazu vázán. Během řízení může své rozhodnutí změnit a provést důkaz, kvůli kterému původní návrh zamítl, nebo může provést nový důkaz (čl. 287 odst. 4 ZPP).

Důkazy se obvykle provádí v průběhu hlavního jednání před soudcem, který vydá konečné rozhodnutí (čl. 217 odst. 1 ZPP). Existují-li k tomu oprávněné důvody, mohou být důkazy provedeny na požádání před určeným soudcem (čl. 217 odst. 1 ZPP). Výjimečně může být dokazování provedeno i po skončení hlavního jednání, pokud senát rozhodne, že skončené hlavní jednání je nutno znovu otevřít. K tomu dochází, je-li to nezbytné pro doplnění řízení nebo objasnění konkrétních důležitých otázek (článek 292 ZPP).

2.3 Ve kterých případech může soud zamítnout návrh účastníka na provedení dokazování?

ZPP výslovně stanoví, že provádění důkazů lze zamítnout jedině tehdy, není-li důkaz pro rozhodnutí podstatný (článek 287 ZPP); tj. tehdy, pokud nevede ke zjištění právně významných skutečností. ZPP však neobsahuje žádná zvláštní ustanovení o možnosti odmítnout nepřipustné důkazy nebo důkazy, které nelze získat hospodárným nebo přijatelným způsobem.

Účastníci řízení musí nejpozději do zahájení prvního hlavního jednání uvést všechny skutečnosti, které jsou nezbytné k doložení jejich žalobních tvrzení, předložit důkazy potřebné k ověření pravdivosti jejich tvrzení a vyjádřit se k tvrzením a důkazům, které předložila protistrana. To znamená, že soud nevezme v úvahu důkazy, které účastník řízení navrhne příliš pozdě. Pozdní návrh je obvykle odmítnut (článek 286 ZPP). Jedinou výjimkou jsou případy, kdy strana může prokázat, že nemohla důkazy předložit při prvním jednání z důvodů, které jsou mimo její kontrolu, nebo pokud by jejich přípustnost podle uvážení soudu spor neprodloužila (čl. 286 odst. 3 ZPP).

Co se týče nepřipustných důkazů a důkazů, které nelze získat přijatelným způsobem, je třeba dodržet ustanovení čl. 3 odst. 3 ZPP, v němž je stanoveno, že soud neuzná návrhy stran, které jsou v rozporu se závaznými předpisy nebo morálními pravidly.

2.4 Jaké existují druhy důkazních prostředků?

ZPP uznává ohledání, listiny, výslech svědků, výslech znalců a výslech účastníků řízení.

2.5 Jaké jsou metody dokazování pomocí svědků a jak se liší od dokazování pomocí znalců? Jaká jsou pravidla pro předkládání písemných důkazů a znaleckých posudků?

Svědci: Každá osoba, která je předvolána jako svědek, je povinna dostavit se k soudu a podat svědeckou výpověď, nestanoví-li zákon jinak (čl. 229 odst. 1 ZPP). Svědci jsou vyslechnuti na návrh některé ze stran, která musí uvést, v jaké věci bude svědek vypovídat, a poskytnout jeho osobní údaje (článek 236 ZPP). Svědci jsou předvoláni k soudnímu jednání zvláštní obsílkou, v níž musí být poučeni o své povinnosti vypovídat, o následcích neodůvodněného nedostavení se k soudu a o svém právu na náhradu výdajů (článek 237 ZPP).

Svědci jsou vyslýcháni během hlavního jednání. Nemohou-li se svědci k soudu dostavit kvůli svému věku, nemoci nebo vážnému tělesnému postižení, mohou být vyslechnuti v místě svého bydliště (čl. 237 odst. 2 ZPP). Každý svědek je vyslýchán zvlášť a v nepřítomnosti ostatních svědků, kteří budou vypovídat později (čl. 238 odst. 1 ZPP). Soud svědky poučí o jejich povinnosti vypovídat pravdivě a nic nezamlčovat; upozorní je rovněž na následky křivé výpovědi. Svědek nejprve vyhlásí, co je mu o dané věci známo; poté mu předseda senátu nebo jeho členové a strany sporu a jejich zástupci a zmocněnci kladou otázky, aby ověřili jeho výpovědi nebo je doplnili či objasnili. Pokud jsou tvrzení svědka rozporuplná, může být svědek konfrontován se skutečností (čl. 239 odst. 3 ZPP). ZPP již nepřipouští přísahu svědků.

ZPP nerozlišuje mezi výslechem svědků a výslechem znalců a v tomto ohledu neobsahuje žádná zvláštní procesní ustanovení. Mezi výslechem svědků a výslechem znalců neexistuje žádný rozdíl.

Listiny: Přestože ZPP nerozlišuje mezi různými důkazními prostředky, listiny se pokládají za nejvěrohodnější. Lze je rozdělit na veřejné a soukromé listiny. Veřejnými listinami se rozumí listiny, které vyhotovil v předepsané podobě příslušný státní orgán, nebo listiny, které v předepsané podobě vystavují orgány místní samosprávy, společnosti nebo jiné organizace či fyzické osoby vykonávající veřejnou moc svěřenou jim ze zákona (čl. 224 odst. 1 ZPP). Soukromými listinami se rozumí veškeré dokumenty, které nejsou veřejné. U soukromé listiny může být podpis ověřen pověřeným státním orgánem nebo právníkou či fyzickou osobou, která vykonává veřejnou moc (např. notářem). Takovéto ověřovací doložky soukromých listin mají veřejný význam a tuto část listiny lze rovněž považovat za veřejnou listinu. Důkazní hodnota veřejných listin je v ZPP projednána zvlášť. Veřejná listina dokazuje pravdivost skutečností v ní uvedených nebo popisovaných (čl. 224 odst. 1 ZPP). Ačkoli ZPP vychází z domněnky, že obsah veřejné listiny je pravdivý, je možné prokázat, že skutečnosti byly ve veřejné listině zaznamenány nepřesně nebo že veřejná listina byla vyhotovena nesprávně (čl. 224 odst. 4 ZPP). Jedná se o jediné pravidlo o dokazování ve slovinském občanském soudním řízení.

Cizí veřejné listiny, které byly ověřeny v souladu s příslušnými předpisy, mají stejnou důkazní hodnotu jako slovinské dokumenty, pokud platí vzájemné uznávání, nestanoví-li mezinárodní smlouva jinak (článek 225 ZPP).

ZPP stanoví rovněž pravidla týkající se předkládání listin (povinnost poskytnout listiny), která závisí na tom, zda je listina v držení strany, která na ni odkazuje, protistrany, státního orgánu nebo organizace vykonávající veřejnou moc nebo zda ji má v držení třetí osoba (fyzická nebo právnická).

Znalci: Ke znaleckým výpovědím přistoupí soud tehdy, je-li ke stanovení nebo objasnění určité skutečnosti třeba odborných znalostí, a soud tyto znalosti nemá (článek 243 ZPP). Občanskoprávní soud ustanoví znalce zvláštním rozhodnutím, předtím však dá stranám možnost, aby v dané věci vyjádřily svůj názor. Znalce může ustanovit rovněž předseda senátu nebo zvlášť dožádaný soudce, pokud jsou k tomuto způsobu opatřování důkazů zmocněni (článek 244 ZPP). Znalci jsou většinou vybíráni ze zvláštního seznamu soudních znalců; tímto úkolem může být pověřena i specializovaná instituce. Znalcem, který podává svědectví, může být pouze fyzická osoba. Znalci musí přijmout povinnosti a předložit soudu svá zjištění a posudek (čl. 246 odst. 1 ZPP). Soud může uložit pokutu znalci, který byl řádně předvolán, ale který se bez náležitého odůvodnění nedostavil; znalci, který bez náležitého odůvodnění odmítne vykonat znaleckou činnost; znalci, který soudu ihned neoznámí důvody, kvůli kterým nemůže (včas) provést znaleckou činnost, a znalci, který bez náležitého odůvodnění neprovede znaleckou činnost ve lhůtě stanovené soudem (čl. 248 odst. 1 ZPP). Soud může na žádost znalce zprostit jejich povinnosti jedině z důvodů, které lze uplatnit v případě odmítnutí svědecké výpovědi či odpovědi na jednotlivou otázku. Soud může na žádost znalce zprostit povinnosti rovněž z jiných oprávněných důvodů (např. přílišné pracovní vytížení). O výjimku z tohoto důvodu může požádat i pověřený pracovník instituce nebo organizace, pro niž znalec pracuje (čl. 246 odst. 2 a 3 ZPP). Znalec může být vyloučen pro podjatost stejným způsobem jako soudce; jedinou výjimkou je případ, kdy osoba, která již byla vyslýchána jako svědek, může vystupovat jako znalec (čl. 247 odst. 1 ZPP).

Práce znalce zahrnuje zjištění a posudek. Soud také rozhodne o tom, zda má znalec předložit svá zjištění a posudky pouze ústně během jednání, nebo zda musí být předloženy také písemně před soudním jednáním. Soud stanoví i lhůtu, ve které musí znalec předložit svá zjištění a posudek. Je-li ustanoveno více znalců, kteří se na svých zjištěních a posudcích shodnou, mohou je předložit společně. V opačném případě předloží každý znalec svá zjištění zvlášť (článek 254 ZPP). Pokud mezi informacemi, které poskytli znalci, existují zásadní rozdíly nebo pokud jsou zjištění jednoho či dvou znalců nejasná, neúplná či protichůdná nebo protičečící skutečnostem, které jsou prošetřovány, a při dalším slyšení znalců nedojde k objasnění těchto odchylek, jsou důkazy opatřeny znovu od týchž či jiných znalců (čl. 254 odst. 2 ZPP). Pokud si však posudky jednoho nebo více znalců protičečí, obsahují odchylky nebo vzbuzují důvodné pochybnosti ohledně jejich správnosti, soud si vyžádá posudky od jiných znalců (čl. 254 odst. 3 ZPP). Znalci mají právo na náhradu výdajů a na odměnu za odvedenou práci (čl. 249 odst. 1 ZPP).

2.6 Mají některé způsoby dokazování větší důkazní sílu než jiné?

Platí zásada volného hodnocení důkazů. O tom, které skutečnosti považuje za prokázané, rozhodne soud podle vlastního uvážení na základě zevrubného a pečlivého posouzení každého jednotlivého důkazu zvlášť i všech důkazů společně a s ohledem na průběh celého řízení (článek 8 ZPP). Slovinské občanské řízení tudíž nezná „pravidla dokazování“, ve kterých zákonodárce abstraktním způsobem předem stanoví hodnotu různých druhů důkazů. Jedinou výjimkou je pravidlo týkající se hodnocení veřejných listin (viz bod 2.5).

V praxi však toto pravidlo vypadá tak, že například listinný důkaz představuje věrohodnější (nikoli však průkaznější) důkaz než třeba výpověď svědků nebo účastníků řízení.

2.7 Jsou pro prokázání určitých skutečností povinné určité způsoby dokazování?

ZPP neobsahuje žádná ustanovení týkající se povinného použití určitých důkazních prostředků pro prokázání existence určitých skutečností.

2.8 Mají svědci ze zákona povinnost svědčit?

Ano. Každá osoba, která byla předvolána jako svědek, se musí dostavit k soudu a vypovídat, nestanoví-li zákon jinak (čl. 229 odst. 1 ZPP).

2.9 Ve kterých případech mohou svědci odmítnout vypovídat?

Osobu nelze vyslechnout jako svědka, pokud by její svědectví porušilo povinnost vyplývající ze zachování úředního nebo vojenského tajemství, není-li této povinnosti zproštěna příslušným orgánem (článek 230 ZPP).

Předseda senátu může výjimečně povolit vyslechnutí svědka, který by zveřejnil úřední nebo vojenské tajemství, pokud jsou splněny podmínky pro zveřejnění utajovaných informací v soudním řízení (v závislosti na významu informací a obsahu dokumentu pro řízení, na povaze a citlivosti utajovaných informací, na významu a závažnosti věcných práv, kterých se spor týká, a na posouzení, zda by zpřístupnění utajovaných informací ohrozilo fungování orgánu nebo národní bezpečnost).

Svědka může odmítnout vypovídat (článek 231 ZPP):

o věcech, které mu svěřil účastník řízení jakožto svému zplnomocněnému zástupci,

o věcech, které mu svěřil účastník řízení či jiná osoba jakožto zpovědníkoví,

o skutečnostech, které zjistil při výkonu své právnické, lékařské nebo jiné profese nebo činnosti, na kterou se vztahuje povinnost zachovávat mlčenlivost o zjištěných skutečnostech.

Svědci mohou z oprávněných důvodů odmítnout odpovědět na jednotlivou otázku, zejména tehdy, pokud by svou odpovědí způsobili vážnou újmu na cti, značnou finanční škodu nebo vystavili trestnímu stíhání sebe nebo jakéhokoliv příbuzného v pokolení přímém nebo příbuzného do třetího stupně v pokolení pobočném nebo pokud by způsobili vážnou újmu na cti, značnou finanční škodu nebo vystavili trestnímu stíhání svého manžela / svou manželku nebo příbuzného prvního a druhého stupně získaného sňatkem (i v případech již ukončeného manželství) nebo svého poručíka, svěřence, své osvojitelky nebo osvojené dítě (čl. 233 odst. 1 ZPP).

Riziko finančního poškození však svědek nemůže udávat jako důvod pro odmítnutí výpovědi o právních úkonech, kterých se účastnil jako předvolaný svědek, nebo o úkonech, které v souvislosti se sporem učinil jako právní předchůdce nebo zástupce některého z účastníků, o skutečnostech týkajících se majetkových poměrů v rodině nebo manželství, o skutečnostech týkajících se narození, sňatku či úmrtí nebo v případě, má-li v souladu se zvláštními předpisy povinnost podat návrh nebo učinit výpověď (článek 234 ZPP). Svědek nesmí odmítnout výpověď rovněž z důvodu ochrany obchodního tajemství, je-li zveřejnění určitých skutečností nezbytné ve prospěch veřejnosti či jiné osoby, pokud tento prospěch převáží nad škodou způsobenou zveřejněním tohoto tajemství (článek 232 ZPP).

2.10 Může být osoba, která odmítne vypovídat jako svědek, sankcionována nebo přinucena podat svědeckví?

Ano. Pokud se svědek, který byl řádně předvolán, nedostaví a svou nepřítomnost nezdůvodní, nebo jestliže bez svolení opustí místo, kde má být vyslechnut, může soud nařídit, aby byl předveden na vlastní náklady, a může mu udělit pokutu až do výše 1 300 EUR. Soud může uložit pokutu i svědkovi, který se dostaví k soudu, je upozorněn na následky, avšak odmítne svědčit nebo odpovědět na konkrétní otázky z důvodů, které soud nepovažuje za opodstatněné. Není-li svědek v těchto případech ochoten svědčit, může jej soud zajistit do doby, kdy bude ochoten svědčit nebo kdy už jeho svědeckví nebude zapotřebí, nejdéle však na dobu jednoho měsíce (čl. 241 odst. 1 a 2 ZPP).

2.11 Existují osoby, od nichž nelze vyžadovat svědeckví?

Svědkem může být jakákoliv osoba, která je schopna poskytnout informace o skutkovém stavu, které má být prokázán (čl. 229 odst. 2 ZPP). Způsobilost svědka nezávisí na jeho svéprávnosti. Dítě nebo osoba, která byla prohlášena za částečně nebo zcela nesvéprávnou, může svědčit, je-li schopna poskytnout informace o právně významných skutečnostech. Způsobilost osoby svědčit posuzuje soud v každém jednotlivém případě.

Účastník řízení nebo jeho právní zástupce nemohou svědčit; k výsledku však může být předvolán jakýkoliv jiný zástupce (*pooblaščenec*) nebo vedlejší účastník (*stranski intervenient*).

2.12 Jaká je úloha soudce a účastníků při výslechu svědků? Za jakých podmínek lze svědka vyslechnout prostřednictvím videokonference nebo jiných technických prostředků?

Pokud jde o výslech svědků, viz odpověď výše.

Videokonference je upravena v článku 114a ZPP, který stanoví, že soud může (se souhlasem účastníků řízení) účastníkům řízení a jejich zástupcům dovolit, aby se během soudního jednání nacházeli na jiném místě a prováděli procesní úkony na tomto místě, je-li zajištěn přenos zvuku a obrazu z místa, na němž probíhá jednání, do místa, na němž se nacházejí účastníci řízení a/nebo jejich zástupci. Stejně podmínky platí pro dokazování šetřením, listinami, výsledkem účastníků řízení, svědků a znalců.

3 Hodnocení důkazů

3.1 Jestliže účastník získal důkaz nezákonným způsobem, existují omezení přípustnosti takového důkazu při rozhodování?

Obecně platí, že důkazy získané nezákonně (např. nezákonnými odposlechy) nelze v občanském soudním řízení použít. Judikatura však výjimečně připouští použití těchto důkazů, existují-li k tomu oprávněné důvody nebo má-li provedení důkazu zvláštní význam pro uplatnění ústavou chráněného práva. V tomto případě hraje kromě skutečnosti, že některé důkazy mohly být získány nezákonně, rozhodující roli to, zda důkazy předložené v občanském soudním řízení povedou k opakovanému porušení lidských práv.

Co se týče nepřipustných důkazů a důkazů, které nelze získat přijatelným způsobem, je třeba dodržet ustanovení čl. 3 odst. 3 ZPP, v němž se uvádí, že soud neuzná návrhy stran, které jsou v rozporu se závaznými předpisy nebo morálními pravidly.

3.2 Jsem-li účastníkem řízení, bude moje tvrzení považováno za důkaz?

Jestliže je výpověď součástí žaloby nebo nějakého návrhu, nemůže být použita jako důkaz, má však platnost tvrzení, které musí účastník řízení doložit příslušnými důkazy. Je-li výpověď součástí listiny předložené jako důkaz tvrzení některého účastníka řízení, má tato výpověď platnost listiny.

Výpověď, kterou některý účastník řízení učiní během jednání, se rovněž považuje za důkaz, jelikož ZPP uznává jako důkaz i výslech účastníků řízení (článek 257 ZPP).

Související odkazy

<http://www.pisrs.si/Pis.web/>

<https://www.uradni-list.si/>

<http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/preciscenaBesedilaZakonov>

<http://www.sodisce.si/>

Poslední aktualizace: 10/01/2020

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.